

Nota edytorska

Podstawą edycji dokumentów prasowych niniejszego tomu są egzemplarze zachowane w ARG oraz w niewielkiej części w kolekcji Hersza Wassera w YIVO Institute w Nowym Jorku (HWC)¹.

Większość dokumentów wymagała przekładu z języków żydowskiego i hebrajskiego na polski, który starano się wykonać starannie, zachowując specyfikę oryginału. W przypadku tekstów w języku polskim zrobiono transkrypty, wprowadzając niezbędną modernizację ortografii i rozwiązując skróty zgodnie z zasadami wprowadzonymi dla serii *Archiwum Ringelbluma*.

Każde z czasopism poprzedzone zostało nagłówkiem, w którym umieszczono: nazwę w języku oryginału i w przekładzie na język polski (w przypadku czasopism w językach żydowskich dodano także transkrypcję fonetyczną tytułu), nazwę organizacji lub kierunku politycznego reprezentowanego przez wydawcę, daty wydania poszczególnych numerów oraz miejsce wydania. Każdy z dokumentów (czasopism) zaczyna się od nowej strony, natomiast w ramach dokumentu odrębne numery oddzielono linią ciągłą. W żywej paginie podano nazwę odpowiedniego czasopisma i jego numer.

W edytowanych dokumentach zaznaczono podział na strony występujący w oryginale. W ramach danego numeru czasopisma każda strona otrzymała podwójną paginację: w nawiasie klamrowym umieszczono numer strony widniejący w oryginale (lub zaznaczono brak takiego numeru), a w nawiasie kwadratowym numer skanu dokumentu, zamieszczonego na załączonej płycie. Zrezygnowano z uwzględniania paginacji archiwalnej, ponieważ występuje ona dość nieregularnie i niekiedy była całkowicie błędna. Jeżeli w kolekcji ARG występują dodatkowe egzemplarze edytowanych dokumentów (lub ich fragmentów), podawano także dla nich numery skanów, oddzielając je od pozostałych ukośnikami.

Brakujące lub nieczytelne fragmenty tekstu starano się uzupełniać, nie wszędzie było to jednak możliwe. Rekonstruowane partie tekstu umieszczono zawsze w nawiasach kwadratowych. W niektórych przypadkach odczytanie oryginału nie było pewne, opatrywano wówczas tekst stosownym przypisem i umieszczano przy danym fragmencie czy słowie odpowiednie oznaczenie. Ponadto nie zawsze udało się ustalić właściwe

---

¹ Chodzi tu o nr 6 czasopisma „Szwiv” z 10.1941 r. Por. dok. 4.

brzmienie nazw własnych, imion i nazwisk, które zostały przez prasę zniekształcone. Szczególnie często takie zniekształcenia występowały we fragmentach pochodzących z nasłuchu radiowego, co skutkowało niewłaściwym zapisaniem po raz pierwszy usłyszanych nazwisk, zwłaszcza angielskich i francuskich. Podobny problem pojawił się przy nazwach geograficznych. Także w tym przypadku nie zawsze udało się właściwą nazwę odnaleźć, szczególnie gdy chodziło o małe miejscowości. Z uwagi na to, że niejednokrotnie pojawiały się różne warianty danej nazwy własnej, zostały one odnotowane w nawiasach. Ujednolicenia pisowni starano się bowiem unikać w sytuacjach, gdy nie było pewności, że właściwie odczytano daną nazwę. Dla nazw osobowych, geograficznych i innych wymagających objaśnienia wprowadzono przypisy z niezbędnymi informacjami i wskazaniem dalszej literatury przedmiotu.

Pod każdym dokumentem znalazła się informacja, kto był jego tłumaczem. W stopce na końcu każdego dokumentu umieszczono zaś sygnaturę według nowego i starego (w nawiasie) inwentarza, opis techniczny zawierający informację, czy dokument jest oryginałem, czy odpisem, postać dokumentu (rękopis/maszynopis), jego język, wymiary w milimetrach, liczbę kart i stron oraz dotychczasowe edycje (druk). Informacje te sporządzono według *Inwentarza Archiwum Ringelbluma*. W uzasadnionych przypadkach dokonano korekty opisów.

W przypadku pojęć odnoszących się do kultury żydowskiej i judaizmu zastosowano wzorem poprzednich tomów pisownię przyjętą w *Polskim słowniku judaistycznym*², tj. pisownię sefardyjską. Jakkolwiek nie oddaje to tradycyjnej wymowy aszkenazyjskiej stosowanej przez autorów tekstów i ogólnie przez zdecydowaną większość społeczności żydowskiej w Polsce, uznano jednak, że dobrem nadrzędnym jest ujednolicenie zapisu we wszystkich tomach. Wzięto przy tym pod uwagę także zanik wymowy aszkenazyjskiej i mówionego języka żydowskiego oraz coraz większą popularność współczesnego hebrajskiego wśród tej grupy badaczy, która interesuje się tematyką żydowską i która będzie stanowić potencjalne grono czytelników tomu. Podobnie uczyniono względem pisowni imion i nazwisk.

W przypadku imion biblijnych zdecydowano się stosować ich wersje upowszechnione w polszczyźnie, a dodatkowo ich oryginalne brzmienie hebrajskie podano w nawiasie – w odnośnym przypisie oraz w indeksach. Dzięki takiemu rozwiązaniu żaden czytelnik, niezależnie od tego, z jakiej tradycji się wywodzi i które wersje są mu bliższe, nie będzie miał wątpliwości, o kim jest w danym miejscu mowa. Miano tutaj na uwadze głównie fakt, że po niniejszy tom sięgać mogą osoby wychowane za granicą, władające językiem polskim jedynie w stopniu podstawowym, przykładowo tylko na potrzeby kwerendy historycznej, i mogące mieć duży problem z przypisaniem polskich wersji imion hebrajskich ich oryginalnym bohaterom. Wszystkie cytaty biblijne w całym tomie podano zaś zgodnie z tłumaczeniem Biblii Tysiąclecia (Warszawa–Poznań 1980).

Wyrażenia i zdania z tekstów religijnych czy poetyckich zostały ujęte w cudzysłów, nawet jeśli w tekście oryginalnym tak nie było, a to z konieczności zaznaczenia, o jaki dokładnie fragment tekstu autorowi chodziło. Jest to szczególnie widoczne w tekście „W sprawie pytania o źródła poezji Bialika” w czasopiśmie „Szwiv” (dok. 4), choć

² *Polski słownik judaistyczny. Dzieje, kultura, religia, ludzie*, t. 1–2, red. Zofia Borzumińska, Rafał Żebrowski, Warszawa 2003.

także w innych miejscach, szczególnie tam, gdzie następowała swoista gra słów hebrajskich i niemożność jej oddania w języku polskim.

Materiały publikowane w niniejszym tomie w przeważającej większości zachowały się w złym stanie. Występują stosunkowo liczne ubytki tekstu oraz fragmenty nieczytelne. Dla ich oznaczenia zastosowano następujące symbole:

- ^a[...] ^a ubytek tekstu – brak jednego wyrazu,
- ^{aa}[...] ^{aa} ubytek tekstu – brak dwóch lub więcej wyrazów,
- ^b[...] ^b fragment nieczytelny – jeden wyraz,
- ^{bb}[...] ^{bb} fragment nieczytelny – dwa wyrazy i więcej,
- [...] fragment nieczytelny wyrazu.

Fragmenty tekstu wymagające dodatkowych objaśnień zostały zaznaczone w górnym indeksie kolejnymi literami alfabetu łacińskiego c-c, d-d itd. (z pominięciem liter z polskimi znakami diakrytycznymi).

Starano się zachować ogólną postać graficzną edytowanych dokumentów, nie zachowując jednak zbędnych odstępów czy niekonsekwencji w oznaczaniu przerw między poszczególnymi artykułami, np. podziały wewnątrz tekstu zaznaczono jednolicie trzema gwiazdkami, nie naśladując różnych oznaczeń w oryginale (np. linią przerywaną, literami alfabetu czy innymi znakami). Nie zamieszczono również oryginalnej ikonografii, informując jednak w odpowiednich przypisach o miejscach, w których się pojawia.

Z tego samego względu pozostawiano w tekście głównym daty zapisane według kalendarza żydowskiego, opatrując je tylko stosowną informacją w przypisach i podając daty według kalendarza gregoriańskiego. Konwersji kalendarza żydowskiego na gregoriański dokonywano na podstawie strony internetowej: <https://www.hebcal.com/>. Sporadycznie wtrącone słowa w językach innych niż główny tekst dokumentu zaznaczono przypisem. Podobnie postąpiono w przypadku dopisków odautorskich lub innych tego typu ingerencji. Przypisy odautorskie występujące w oryginalnym tekście umieszczono w ciągu przypisów Wydawcy, wstawiając po numerze znak: □.

Na końcu tomu umieszczono słownik pojęć, bibliografię, indeks osób oraz indeks nazw geograficznych.